

ИНСПЕКТОРАТ КЪМ ВСС

През 2007 г. като самостоятелен орган е създаден Инспекторатът към Висшия съдебен съвет (ИВСС), чиято дейност се основава на принципите на законосъобразност, обективност и публичност. Сред основните му функции са проверка на дейността на органите на съдебната власт, без да засяга тяхната независимост, проверки за почтеност и конфликт на интереси на магистратите, на имуществените им декларации, както и за установяване на действия, накърняващи престижа на съдебната власт, и такива свързани с нарушаване на независимостта на съдиите, прокурорите и следователите. Инспекторатът разглежда заявления срещу нарушаване на правото на разглеждане и решаване на делата в разумен срок, прави предложения за налагане на дисциплинарни наказания на магистратите, при противоречива съдебна практика сигнализира компетентните органи за отправяне на искане за приемане на тълкувателни решения или тълкувателни постановления.

Инспекторатът се състои от главен инспектор и 10 инспектори, които се избират от Народното събрание с мнозинство от две трети от народните представители. Мандатът на главния инспектор е петгодишен, а на инспекторите – четиригодишен. Главният инспектор и инспекторите при осъществяване на функциите си са независими и се подчиняват само на закона. ИВСС действа служебно, по инициатива на граждани, юридически лица или държавни органи, включително на съдии, прокурори и следователи. ИВСС отправя сигнали, предложения и доклади до други държавни органи и до компетентните органи на съдебната власт. Той предоставя публично информация за дейността си.

НАЦИОНАЛЕН ИНСТИТУТ НА ПРАВОСЪДИЕТО

Националният институт на правосъдието (НИП) е публична институция за обучение на членовете на ВСС, инспекторите в ИВСС и кадрите в съдебната система. Основната му цел е подобряване ефективността на правораздаването чрез качествено професионално обучение и повишаване на квалификацията на магистратите и съдебните служители. НИП осъществява задължително първоначално обучение на кандидатите за младши съдия, младши прокурор и младши следовател, както и въвеждащо обучение на съдиите, прокурорите и следователите при първоначално назначаване в органите на съдебната власт. Институтът провежда електронно обучение, изследване и анализ на практики в областта на правосъдието.

НИП се ръководи от Управителен съвет (УС) с петгодишен мандат. Петима от членовете му се излъчват от ВСС и един от Министерство на правосъдието. Членове по право са председателите на върховните съдилища, главният прокурор и министърът на правосъдието. Председател на УС по право е председателят на ВКС. НИП се управлява от директор, който се избира от УС с мнозинство от две трети от членовете му за срок от пет години. Дейността на НИП при планиране на учебния процес се подпомага от Програмен съвет, който има консултативни функции и участва при изготвяне на учебните програми и подбора на преподавателите. Съставът на Програмния съвет се определя от УС и включва представители на магистратурата и правната наука. Преподавателите в НИП са постоянни и временни, като сред тях има съдии, прокурори и следователи.

Образователна програма „Съдебната власт – информиран избор и гражданско доверие.“ Отворени съдилища и прокуратури“

ВИСШ СЪДЕБЕН СЪВЕТ
ИНСПЕКТОРАТ КЪМ ВИСШИЯ
СЪДЕБЕН СЪВЕТ
НАЦИОНАЛЕН ИНСТИТУТ НА
ПРАВОСЪДИЕТО

Република България е демократична, правова и социална държава. Нейният основен и върховен закон е Конституцията, която определя всички закони и действащото право. Това е основният принцип на правовата държава.

Българската конституция разделя държавната власт на законодателна, изпълнителна и съдебна. На съдебната власт е посветена цяла глава - шеста от Конституцията, където са посочени най-важните ѝ характеристики:

- да защитава правата и законните интереси на гражданите, юридическите лица и държавата.
- да бъде независима, а съдиите, съдебните заседатели, прокурорите и следователите в работата си да се подчиняват само на закона.

Устройството и принципите на дейността на органите на съдебната власт и взаимодействието както между тях, така и с органите на законодателната и изпълнителната власт, са уредени в Закона за съдебната власт (ЗСВ). Неслучайно го наричат основен устройствен закон.

ВИСШ СЪДЕБЕН СЪВЕТ

Висшият съдебен съвет (ВСС) е създаден с приемането на настоящата Конституция на Република България и с него се поставя началото на реалното изграждане на самостоятелната съдебна власт. Първото заседание на ВСС се провежда на 27 септември 1991 г., когато е конституиран и първият му състав. До 2007 г., когато Съветът става постоянно действащ орган, членовете му паралелно изпълняват и функциите си на съдии, прокурори и следователи, като заседават през определен период от време, определен в ЗСВ. Мандатът на членовете на ВСС е пет години.

През изминалите три десетилетия структурата, компетентността и дейността на ВСС, както и на органите на съдебната власт, непрекъснато се усъвършенстват, развиват и реформират, в съответствие с демократичните и европейски ценности и изискванията на съвременното общество.

ВСС представлява съдебната власт, осигурява и отстоява нейната независимост, определя състава и организацията на работа на съдилищата, прокуратурите и следствените органи, обезпечава финансово и технически дейността им, без да се намесва в нейното осъществяване.

Висшият съдебен съвет осъществява правомощията си чрез пленум, съдийска и прокурорска колегии, които се подпомагат от постоянни и временни комисии.

ВСС се състои от 25-ма членове, като трима от тях – председателят на Върховния касационен съд (ВКС), председателя на Върховния административен съд (ВАС) и главният прокурор са членове по право. Другите 22-ма членове са юристи с високи професионални и нравствени качества, които имат най-малко петнадесетгодишен юридически стаж.

Пленумът на ВСС се състои от всички негови членове, като един от тях се избира за „представяващ“. Сред най-важните правомощия на пленума са да:

- приема проекта на бюджета на съдебната власт;
- определя броя, съдебните райони и седалищата на съдилищата;
- определя броя на съдиите, прокурорите и следователите, съобразно степента на натовареност в органите на съдебната власт;
- организира квалификацията на съдиите, прокурорите и следователите;
- управлява недвижимите имоти на съдебната власт;
- предлага на президента на Република България за назначаване и освобождаване председателя на ВКС, председателя на ВАС и главния прокурор;
- решава общи за съдебната власт организационни въпроси;
- дава становища по законопроекти, отнасящи се до съдебната власт;
- изготвя и внася в Народното събрание годишен доклад за своята дейност заедно с докладите за дейността на ИВСС, ВКС, ВАС и главния прокурор.

Съдийската колегия на ВСС се състои от 14 членове и включва председателите на ВКС и ВАС, 6-ма членове - избрани пряко от съдиите, и 6-ма членове - избрани от Народното събрание.

Прокурорската колегия на ВСС се състои от 11 членове и включва главния прокурор, 4-ма членове - избрани пряко от прокурорите, 1 член - избран пряко от следователите, и 5-ма членове - избрани от Народното събрание.

През 2017 г. за първи път съдии, прокурори и следователи избраха пряко своите представители във ВСС на принципа „един магистрат – един глас“, като имаха възможност да участват в гласуването чрез интернет в Единния портал за електронно правосъдие.

Колегите на ВСС осъществяват поотделно и в съответствие с професионалната си насоченост следните правомощия по отношение на съдиите, прокурорите и следователите:

- назначават, повишават, преместват и освобождават от длъжност магистратите;
- извършват атестиране на магистратите, на административните ръководители и техните заместници, решават въпроси за придобиване и възстановяване на несменяемост;
- налагат дисциплинарни наказания на магистратите след провеждане на дисциплинарни

производства;

- определят броя, назначават и освобождават административните ръководители и техните заместници в органите на съдебната власт;
- правят предложения до пленума на ВСС за определяне на броя на съдебните райони и седалищата на районните, окръжните, административните и апелативните съдилища и съответните прокуратури, както и за определяне на броя на съдиите, прокурорите и следователите;
- организират и провеждат конкурсите за съдийските, прокурорските и следователските длъжности;
- ежегодно анализират и отчитат степента на натовареност на органите на съдебната власт;
- възлагат на ИВСС извършването на проверки.

Прокурорската колегия избира и освобождава директора на Националната следствена служба.

От 2015 г. заседанията на пленума на ВСС и неговите колегии са публични и се излъчват пряко онлайн чрез интернет сайта на ВСС, освен в определени от закона случаи. Тези решения се обявяват публично.

Заседанията на пленума на ВСС се свикват и председателстват от министъра на правосъдието, а когато той отсъства – от представляващия ВСС. Министърът на правосъдието няма право да гласува при вземане на решения. Заседанията на съдийската колегия се председателстват от председателя на ВКС или председателя на ВАС, на прокурорската колегия – от главния прокурор. Решенията на пленума и колегии се взимат с явно гласуване, без право на „въздържал се“.

ВСС не може да разглежда конкретни дела и не може да отменя или изменя съдебни решения. Единственият ред за това, предвиден от закона, е обжалването пред по-горестоящ по степен съд.

Пленумът на ВСС избира от своя състав постоянни комисии, които го подпомагат – „Бюджет и финанси“ и „Управление на собствеността“, регламентирани в ЗСВ. Комисиите се състоят от равно по численост представителство от двете колегии.

Съгласно ЗСВ, дейността на съдийската и прокурорската колегии се подпомагат от постоянни комисии по атестирането и конкурсите (КАК) и от комисии по професионална етика. В състава на КАК на съдийската колегия участват членове на ВСС и съдии, избрани от пленумите (Общите събрания) на ВКС и ВАС, а в състава на КАК на прокурорската колегия – членове на ВСС и прокурори и следователи, избрани от Общите събрания на Върховна касационна прокуратура, Върховна административна прокуратура и Национална следствена служба.

С решение на ВСС от 2012 г. е създаден Гражданският съвет към ВСС, с цел гарантиране на открито и ефективно участие на гражданските и професионални организации при формирането на стратегии за реформи в съдебната власт, както и за осигуряване на обективност при техния мониторинг.

С решение на ВСС от 2019 г. е конституиран Съветът за партньорство към ВСС с участие на членове на ВСС, представители на професионалните организации на съдиите, прокурорите и следователите, както и магистрати, нечленуващи в тях. Той е регламентиран със ЗСВ и осъществява диалог по всички въпроси, свързани с професионалните интереси на съдиите, прокурорите и следователите.

Информация за историята, структурата, състава и работата на Висшия съдебен съвет е налична на интернет сайта – www.vss.justice.bg, неговата детска версия и Facebook страницата.

Сайтът на ВСС осигурява достъп до Единния портал за електронно правосъдие и предлаганите електронни услуги – справки за движението по Вашето дело, публикуваните съдебни актове със заличени лични данни; информация от Централизираната система за случайно разпределение на делата; подаване на заявления по реда на чл. 410 от ГПК; получаване на електронно свидетелство за съдимост; Електронен публичен регистър на отводите; резултати от избори за членове на ВСС; връзка към унифицираните интернет страници на съдилищата и Прокуратурата на Република България, ИВСС и НИП.